Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2015–2016

26 150 Algemene Vergadering der Verenigde Naties

Nr. 149 BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 29 februari 2016

Met deze brief wil ik u, mede namens de Minister van Veiligheid en Justitie en de Minister van Buitenlandse Zaken, ook naar aanleiding van de mij aangeboden notitie van de leden Bergkamp en Volp, graag informeren over de huidige stand van zaken van de voorbereidingen op de United Nations General Assembly Special Session (UNGASS) over het werelddrugsprobleem die in april 2016 zal plaatsvinden.

Inzet brief februari 2015 en behaalde resultaten

In februari vorig jaar heeft het kabinet middels een brief (kamerstuk 26 150 nr. 143) aan Uw Kamer zijn 3 speerpunten benoemd voor de uitkomsten van de UNGASS:

- borgen van een brede benadering van het volksgezondheidsperspectief op het werelddrugsprobleem.
- het verbeteren van de toegang tot essentiële geneesmiddelen;
- het promoten van een meer proportionele strafmaat bij drugsgerelateerde delicten, waaronder decriminalisering van gebruik en afschaffen van de doodstraf.

Omdat Nederland ten tijde van de UNGASS-onderhandelingen ook EU-voorzitter is heb ik mij het afgelopen jaar, in nauwe samenwerking met het Luxemburgse voorzitterschap, ingespannen om deze speerpunten zo goed mogelijk geborgd te krijgen in een ambitieus EU-standpunt. In november 2015 is dit gezamenlijke standpunt vastgesteld[1] en ik concludeer dat we hierin zijn geslaagd. Met een goed gezamenlijk standpunt om op terug te vallen stelt Nederland zich dan ook op als een actieve en verbindende voorzitter in de verschillende internationale fora waar hierover wordt gesproken en zullen we proberen bruggen te slaan naar andere regio's in de wereld.

[1] Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

kst-26150-149
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2016

Ik verwelkom de notitie met aanbevelingen voor onze inzet op een breed aantal thema's voor UNGASS 2016. Ik zal hieronder, aan de hand van het gezamenlijke EU-standpunt, toelichten hoe ik de aanbevelingen van uw leden zo goed mogelijk zal proberen te borgen.

Toelichting gezamenlijk standpunt EU

De aanbevelingen van de leden Bergkamp en Volp moeten leiden tot een meer gebalanceerd, geïntegreerd en beter gecoördineerd wereldwijd drugsbeleid.
Tot een benadering die zich, meer dan de afgelopen decennia het geval was, focust op onder andere volksgezondheid, mensenrechten, armoedebestrijding en sociale ontwrichting en minder op repressie. Deze aanbevelingen sluiten goed aan bij de positie die het kabinet en de EU hebben ingenomen. Ik zal hier dan ook gebruik van maken waar mogelijk. De UNGASS biedt de mogelijkheid om als EU en gelijkgezinde lidstaten internationaal erkenning te krijgen voor onze benadering. Het krachtenveld is echter ook anno 2016 nog sterk verdeeld dus een goede uitkomst is niet verzekerd. Ik licht in reactie op de aanbevelingen graag enkele elementen uit onze inzet toe die ik, als EU-voorzitter, zal proberen te bewerkstelligen de komende maanden maar zal ook aangeven waar onze inzet eventueel van uw aanbevelingen afwijkt.

Algemeen

Allereerst zetten we ons in voor een goed onderbouwd drugsbeleid. Zoals de leden ook in hun notitie aangeven is verzamelen van vergelijkbare data en monitoren hiervoor cruciaal. Alleen zo komen we tot verbeterd en werkend drugsbeleid. Ik zal hier dan ook nadrukkelijk toe oproepen. Hierover zal ik ook en marge van de UNGASS, samen met de betrokken Eurocommissaris (Migratie, Binnenlandse Zaken en Burgerschap), een bijeenkomst organiseren.

Daarnaast dringen de leden aan op het aanstellen van een Expert Panel om te kijken naar mogelijke inconsistenties in de verdragen. Dit voorstel heb ik, als EU-voorzitter, zowel in Wenen als Brussel voorgelegd aan mijn Europese collega's. Hieruit blijkt dat meeste lidstaten hiervan geen voorstander zijn maar vooral uit willen gaan van de bestaande structuren in plaats van het instellen van nieuwe parallelle comités We moeten wat ons betreft allereerst erkennen dat verschillende landen kampen met verschillende problematiek. Er is niet een «one size fits all»-oplossing. Het is belangrijk dat die landen de ruimte krijgen om, binnen de grenzen van de bestaande infrastructuur, op lokaal en nationaal te niveau te onderzoeken welke interventies werken voor hun specifieke problemen. Het promoten van een meer integrale benadering van het drugsprobleem kan daar een bijdrage aan leveren. We zullen ons ervoor inzetten om de juiste balans tussen de justitiële en gezondheidsaanpak lokaal, nationaal en internationaal te vinden en te versterken. Ook een verbeterde en meer coherente coördinatie binnen het VN-systeem (UNODC, CND en INCB) en een versterkte rol voor de WHO kan hieraan bijdragen.

Gezondheid

Betere data en monitoring sluit aan bij de gewenste verschuiving naar een meer volksgezondheidsgerichte benadering. We promoten interventies die werken. Dat beslaat wat de EU betreft het volledige spectrum aan maatregelen, niet alleen risco- en schadebeperking (*risk and harm reduction)* maar ook preventie, behandeling, vroege signalering en interventie, ontwenning, sociale herintegratie en herstel. Nederland kan met zijn expertise en goede voorbeelden op al deze terreinen, zeker ook

op het gebied van verslavingszorg en hierin gespecialiseerde artsen, een belangrijke rol spelen voor landen die kennis hierover zoeken. Ik zal dit onder de aandacht brengen in deze bijeenkomst. Risicobeperking is, zoals Uw leden terecht opmerken, het meest controversieel binnen de volksgezondheidsbenadering. De EU zal zich blijven inzetten om erkenning van dit begrip en bijbehorende interventies voor elkaar te krijgen.

Ik ben voorzichtig met het stellen van concrete doelen voor investering in risico- en schadebeperkende maatregelen, als onderdeel van de volksgezondheids-benadering. Dat is moeilijk meetbaar en bovendien ben ik van mening dat net zo goed geïnvesteerd moet worden in preventie en behandeling. Per land kan de situatie verschillen en moet de (financiële) nadruk ergens anders op gelegd worden. Er zal bovendien altijd een balans gevonden moeten worden met de bestrijding van (georganiseerde) criminaliteit.

Mensenrechten

De doodstraf heeft geen enkele bewezen effectiviteit in het terugdringen van drugsgerelateerde problemen en de EU en haar lidstaten zullen dan ook onverminderd blijven oproepen tot afschaffing hiervan. Om dit extra kracht bij te zetten zal de EU ook rond dit thema bij de UNGASS een evenement organiseren.
De EU zal bij de UNGASS, zoals u ook voorstelt, erkenning vragen voor de specifieke behoeften van kinderen, jongeren en vrouwen. Ik zal artikel 33 van het VN- kinderrechtenverdrag, waaraan de landen gebonden zijn, hierbij specifiek onder de aandacht brengen.

Tegelijkertijd met het pleiten voor een bredere volksgezondheidsbenadering wil ik benadrukken dat mijn Europese collega's en ik vooral ook een gebalanceerde aanpak voorstaan. We moeten blijven optreden tegen criminele netwerken die profiteren van de internationale drugsmarkt. De sociaal ontwrichtende effecten hiervan zijn enorm. Dat kunnen we niet toestaan. We moeten zorgzaam zijn voor de drugsgebruiker maar hard blijven optreden tegen de georganiseerde misdaad. Ook dit moeten we op een gebalanceerde en effectieve manier te doen: grensoverschrijdende samenwerking, focussen op die mensen en organisaties met een centrale en controlerende rol in de criminele netwerken in plaats van de kleine actoren, in lijn met de internationale mensenrechtenstandaarden en met een multidisciplinaire aanpak.

In de aanbevelingen wordt ingegaan op de noodzaak van decriminaliserende maatregelen. Ik deel deze zorg en hoop dat de UNGASS zal leiden tot meer proportionele straffen en passende alternatieven voor vrijheidsstraffen voor gebruik of voor kleine delicten zonder geweld. Dit is controversieel maar hier zullen wij ons voor in blijven zetten. Nederland heeft namens de EU een resolutie hierover ingediend voor de aankomende Commission on Narcotic Drugs (CND), een sleutelmoment in de aanloop naar de UNGASS.

Natuur en Milieu

De leden Bergkamp en Volp maken in hun aanbevelingen terecht de verbinding tussen drugsproductie en milieuvervuiling, een probleem waar wij ook nationaal mee te maken hebben. In de voorbereidingen op de UNGASS is dit op dit moment nog geen punt van discussie. Mocht ik daar kans voor zien dan zal ik proberen dat bij mijn EU-collega's onder de aandacht te brengen.

Armoedebestrijding

Ik zet me, samen met de Europese collega's, nadrukkelijk in voor armoedebestrijding en het bieden van (economische) alternatieven voor lokale gemeenschappen en boeren om niet betrokken te hoeven raken bij productie van of handel in drugs. Ook dit is preventie. Daarnaast zet de EU zich in om binnen de VN aandacht te vragen voor het aantrekkelijker maken van het verbouwen van alternatieve, niet drugsgerelateerde gewassen, via de inzet van hulp- en handelsinstrumenten. Dit moet door lokale, nationale en internationale overheden gezamenlijk opgepakt worden en nauwkeurig worden gemonitord op effectiviteit.

Proces rondom de onderhandelingen

Ten tijde van UNGASS-brief, dus in februari 2015 (Kamerstuk 26 150, nr. 143) was nog veel onduidelijk over de organisatie en uitkomsten van de UNGASS. Inmiddels heeft een vooroverleg van de CND in januari de eerste versie van het uitkomstdocument gepresenteerd. De komende weken zal hierover in Wenen worden onderhandeld met het zwaartepunt tijdens de 59e sessie van de CND. Om tot goede uitkomsten te komen is strakke coördinatie tussen EU-betrokkenen in Wenen, Brussel, New York, Genève en de hoofdsteden van de Europese lidstaten nodig. Als voorzitter van de EU proberen wij dit zo goed mogelijk te ondersteunen en lidstaten te informeren. Namens de Raad zal ik tijdens het UNGASS-segment van de CND aanwezig zijn en het EU-standpunt uitspreken. Tegelijkertijd zal ik van de gelegenheid gebruik maken zoveel mogelijk collega's uit andere regio's te spreken en compromissen te vinden. Daarnaast zet ik mij, parallel aan het UNGASS-proces, ervoor in om een versterkte rol van de WHO bij het werelddrugsprobleem te bewerkstelligen en zullen de uitkomsten van de UNGASS op de jaarvergadering van de Wereldgezondheidsorganisatie worden besproken dit jaar.

Internationale krachtenveld

De Europese lidstaten en Nederland, als EU-voorzitter, in het bijzonder zullen zich inspannen om onze gezamenlijke ambities te verwezenlijken tijdens de UNGASS.
Nederland loopt binnen de VN nog steeds voorop als het gaat om een gebalanceerde en *evidence base* benadering van drugsbeleid met ruime aandacht voor volksgezondheid en mensenrechten. Een benadering waar, in vergelijking met de jaren '90, steeds meer aandacht en ruimte voor is. Steeds meer landen zoeken naar een meer gebalanceerde aanpak. Met name Latijns-Amerikaanse landen kijken nadrukkelijk naar nieuwe benaderingen waarbij de gebruiker als mens centaal staat. De UNGASS biedt de mogelijkheid om als EU en gelijkgezinde lidstaten hier internationaal erkenning voor te krijgen. Over het verloop van de onderhandelingen zal ik u blijven informeren.

De Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
M.J. van Rijn